

Az EU Kisvállalkozói Intézkedéscsomagjának (Small Business Act for Europe) célkitűzései és felülvizsgálatának tapasztalatai a magyar vállalkozói érdekek tükrében

Borbás László

Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar
Szervezési és Vezetési Intézet
borbas.laszlo@kgk.uni-obuda.hu

Absztrakt: Jelen tanulmánnyal az a célunk, hogy egymással ütköztetve elemezzük az EU Bizottság által a kis- és középvállalkozási politika alapidokumentumának szánt 2008-ban kibocsátott „Small Business Act for Europe” és a felülvizsgálatára 2011. februárjában kiadott „Review on the Small Business Act for Europe” című hivatalos dokumentumot. Elemzésünk alapvető célja, hogy rámutassunk a magyar és a velük hasonló startpozícióban lévő, kevésbé fejlett országbeli vállalkozások érdekeire, és azok elégtelen kifejeződésére a fentiekben.

Kulcsszavak: versenyképesség, kkv politika, kisvállalkozások, üzleti környezet, finanszírozás

1 Bevezetés

Korábbi konferencia előadásokban és folyóirat cikkekben az alapidokumentumot már elemeztük (Borbás 2009, Borbás-Kadocska 2010). Más szerzők a kkv szektor kevésbé fejlett országokbeli szereplőinek helyzetét sokféle szempontból bemutatták (Horváthová 2009, Maková 2008, Míkuszová, 2004, 2009, Mustafa-Michelberger 2005, Vokounova 2003). A fejlett piacgazdaságú országokban könyvtárnyi elemzés látott napvilágot a témában.

Az alapidokumentum egy nagyon vonzó, mozgósító erejű, de elméletileg is több oldalról támadható, a társadalmi praxis által sem alátámasztott kívánalommal kezdődik. „Napjainkban a tudásalapú gazdaságra való átállás a legnagyobb kihívás az EU számára. Sikeres megvalósítása versenyképes és dinamikus gazdaságot eredményez több és jobb munkahellyel, ami mellett a társadalmi kohézió magasabb szintje valósul meg.” (COM(2008) 394. 2.old.) Azon túl, hogy a

tudásalapú gazdaság meghatározása körül is számos bizonytalanság tapasztalható a szakirodalomban, ennek az új típusú mechanizmusnak az egyik lényeges jellemzője, hogy, legalább is rövid távon, több munkahelyet szüntet meg, mint amennyit teremteni képes. Sajnálatos módon a társadalmi kohézió magasabb szintje sem társítható, különösen nem automatikusan, a tudásalapú társadalomhoz. Bizonyos jelek sokkal inkább arra mutatnak, hogy a társadalom további polarizálódása következik be és a területi differenciálódás is felerősödik.

A következő mondatokból világosan kitetszik az EU hogyan tekint a jelenkor globális folyamataira: „A gyors reagálásra képes vállalkozók különösen jó pozícióban vannak ahhoz, hogy részesülhessenek a globalizáció és a felgyorsult technológiai haladás előnyeiből. Az EU jövőbeli jóléte szempontjából meghatározó kérdés tehát, hogy mennyire sikerül építenünk a kis- és középvállalkozások (kkv-k) növekedési és innovációs lehetőségeire.”(COM(2008) 394 . 2.old.) Meg kell jegyeznünk, hogy számos kutató ezt az alapállást nem osztja, a globalizáció veszélyeit és hátrányait erőteljesebbnek értékeli - elismerve a technológiai haladás előnyeit – és arra is felhívják a figyelmet, hogy a kis- és középvállalkozásoknak csak egy szűk köre lehet a globalizáció valódi nyertese. Ugyanakkor a dokumentum leszögezi, hogy a folyamatos szerkezeti átalakulásokkal jellemezhető, globálisan változó környezetben és a fokozott versenynek való kitettség mellett a kkv-knak a társadalmunkban betöltött szerepe még fontosabbá vált, hiszen munkalehetőségeket teremtenek, és meghatározó szerepet játszanak a helyi és regionális közösségek boldogulása szempontjából. A virágzó kkv-k révén az Európai Unió illetékesei szerint Európa felkészültebbé válik napjaink globalizált világának bizonytalanságaival szemben.

A Bizottság értékelése szerint „Az EU így egyértelműen a kkv-k szükségleteit helyezte a növekedést és foglalkoztatást célzó lisszaboni stratégia középpontjába, különösen a partnerségi szemlélet 2005-ös bevezetése óta, amely kézzelfogható eredményeket hozott.”(COM(2008) 394. 2.old.) Érdemes elgondolkoznunk azon, hogy nem arról van –e szó ebben az esetben(is), hogy a globális nagyvállalati érdeket sikerül kisvállalkozói érdekként megjeleníteni. A Bizottság elérkezettnek látja az időt arra, hogy a kkv-k szükségletei egyszer és mindenkorra bevéssék az EU-s politika homlokterébe, és hogy az EU állam- és kormányfőinek 2000-ben megfogalmazott víziója – világszínvonalú EU-s kkv-környezet – valósággá váljon(COM(2005) 551).

A következőkben a dokumentum a kis- és középvállalkozások megítélése, kezelése, de még kutatása szempontjából is alapvető, bár evidensnek tűnő, megállapítást tesz: „A kkv-k nemzetközi és helyi működési környezete és maguk a kkv-k is (ideértve a kézműiparosokat, mikrovállalkozásokat, családi vállalkozásokat és szociális gazdasági vállalkozásokat) nagyon különbözőek egymástól. A kkv-k szükségleteinek kielégítésére irányuló politikáknak ezért teljes mértékben kezelniük kell ezt a sokszínűséget, és be kell tartaniuk a szubszidiaritás szabályát.” (2.old.) Jelen sorok szerzőjét többek között ez, a

gyakorlatban és az elméleti megközelítésekben sem feltétlenül tükröződő elvárás illetve annak kiemelkedő fontossága vezette a Small Business Act elemzésére, és annak EU általi felülvizsgálatának áttekintésére. A későbbiekben látni fogjuk, hogy az Európai Bizottság önmagával szemben támasztott elvárásának csak kis részben tudott megfelelni, a teljes anyag nem egészen ezt a szemléletet tükrözi.

2 A Bizottság értékelése a 2008 előtti időszakról

A Bizottság áttörésként értékelte az EU modern kkv-politikájának a 2005–2007-es féldős felülvizsgálata alapján, hogy mind a tagállamok, mind az EU előrehaladást ért el a „kkv-barátabb” üzleti környezet megteremtésében (COM(2007) 592) . A Bizottság önmagát minősítve úgy látta, hogy valódi erőfeszítéseket tett a kkv-kat hátráltató adminisztratív terhek csökkentése érdekében, és jelentősen megerősítette a 2007–2013-as időszak európai uniós támogatási programjainak kkv-irányultságát. A tagállamokat méltatva megállapította, hogy azok érzékelhetően javítottak a kkv-k üzleti környezetén a Kisvállalkozások Európai Chartájára támaszkodva, bevezetvén az egyablakos cégbejegyzési eljárást, lecsökkentve a vállalkozásindításhoz szükséges időt és költségeket.

A fejlődés árnyoldalairól sem feledkezik meg a Bizottság elemzése, megállapítván, hogy „Az ígéretes előrehaladás mellett az EU-nak további meghatározó lépéseket kell tennie, hogy a kkv-k teljes potenciálja kibontakozhasson”.(COM(2008)394. 3.old.) A fentieket alátámasztva megemlíti, hogy az EU-ban a kkv-k még mindig alacsonyabb termelékenységűvel rendelkeznek és lassabban növekednek, mint az Egyesült Államokban és foglalkoztatotti létszámukat is csak sokkal mérsékeltebben képesek emelni működésük hetedik évéig. A kkv-k forráshoz jutási esélyeit továbbá a nagyvállalatokkal való összehasonlításban az európai kkv sikeres innovációjának lemaradását említi kritikus pontként az SBA. Ezekhez járulnak a szerkezeti nehézségek, pl.a menedzsment és műszaki készségek hiánya, illetve a tagállami munkaerőpiacokat továbbra is jellemző merevségek a Bizottság értékelése szerint. Figyelemre méltó tény, hogy a fentiek, azon túl, hogy szinte valamennyi tankönyv ezeket említi, mint a kkv szektor problémáinak megtestesítőit, igen erős nagyvállalati szemléletet tükröznek. A kkv szektor szereplőit ebben az anyagban is több helyen „kisméretű nagyvállalatnak” tekintik, azokat fogadván el sikeresnek, amelyek képesek és hajlandók ugyanazt a fejlődési utat illetve növekedési pályát bejárni, amelyre az élenjáró globális nagyvállalatok képesek voltak. A menedzsment szakirodalom fő áramához tartozó könyvek és publikációk ugyanebben a betegségben szenvednek. Általában nagyvállalati példákat hoznak és olyanok írják, akik ebben a szektorban szocializálódtak, és a globalizálódó felsőoktatás is ezt a szemléletet plántálja a hallgatókba. A különféle nemzetközi gazdasági szervezetek pl. az OECD anyagai is ezt a szemléletmódot hordozzák. A

Small Business Act-en végigvonul egy sajátos kettősség: miközben a fentiek jól nyomkövethetők, több helyen valóban azon a nyelven szólal meg, amelyet a kkv szektor szereplői joggal elvárhatnak. Ilyen pozitív példa különösen a családi vállalkozások szerepének méltatása és a társadalmi integrációban betöltött szerepük kiemelése. A fentiekre figyelemmel kívánjuk bemutatni és kritikai elemzés tárgyává tenni a 2008. márciusi Európai Tanács egyöntetű támogatását élvező, a kkv-k fenntartható növekedésének és versenyképességének fokozására irányuló kezdeményezést, amely a „Small Business Act” (Kisvállalkozói Intézkedéscsomag) elnevezést kapta. Elemzésünket az említett dokumentum felülvizsgálati anyagával („Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felülvizsgálata” (COM(2011) 78)) ütköztetve hajtjuk végre, kiindulva a Bizottság abbéli szándékából, hogy elemzést fog készíteni az SBA végrehajtásának előrehaladásáról, és 2008-tól kezdődően rendszeresen be fog számolni erről a növekedést és foglalkoztatást célzó stratégia keretében. Ezáltal lehetővé válik az Európai Tanács számára, hogy áttekintse a kkv-politika terén elért előrehaladást mind közösségi, mind tagállami szinten, és levonja a szükséges következtetéseket.

3 Az SBA alapelvei és végrehajtásuk

A Bizottság abból indult ki, hogy a „kkv-barát” szemléletnek meghatározóvá kell válnia, a szabályoknak pedig annak a többségnek az érdekeit kell szolgálnia, amely alkalmazni fogja azokat: ez „Gondolkozz előbb kicsiben!” elv (COM(2008)394. 3.old). A „Small Business Act” intézkedéscsomag ezért a vállalkozásokkal kapcsolatos általános politikai megközelítést kívánja javítani, és a „Gondolkozz előbb kicsiben!” elv visszavonhatatlan rögzítésére törekszik a politikaalkotásban – a szabályozástól a közszolgáltatásokig. A kezdeményezés a Bizottság elvárása szerint a kkv-k fejlődését hátráltató, még fennálló problémák kezeléséhez nyújtott segítségen keresztül segíti a kkv-k növekedését. A fentiek érdekében az EU 10 elvet fogalmazott meg, amelyek segítik majd a politikák kidolgozását és végrehajtását mind közösségi mind tagállami szinten (COM(2008)394. 4.old.).

A megfogalmazott 10 alapelv a következő:

- I. Olyan környezetet kell teremteni, amelyben a vállalkozók és a családi vállalkozások boldogulhatnak, és amely díjazza a vállalkozói készséget.
- II. Biztosítani kell azt, hogy a csődbe jutott becsületes vállalkozók gyorsan megkapják a lehetőséget az újratevéshez.
- III. A „Gondolkozz előbb kicsiben!” elvnek megfelelő szabályokat kell alkotni.

- IV. A közigazgatási rendszereknek meg kell felelniük a kkv-k szükségleteinek.
- V. A szakpolitikai eszköztárat hozzá kell igazítani a kkv-k szükségleteihez: meg kell könnyíteni a kkv-k részvételét a közbeszerzési eljárásokban, és jobban ki kell használni a kkv-k állami támogatásának lehetőségeit.
- VI. Meg kell könnyíteni a kkv-k finanszírozáshoz jutását, továbbá olyan jogi és üzleti környezetet kell teremteni, amely támogatja a kereskedelmi tranzakciókhoz kapcsolódó fizetések időben történő teljesülését.
- VII. Segíteni kell a kkv-kat abban, hogy nagyobb mértékben élvezhessék az egységes piac nyújtotta előnyöket.
- VIII. Elő kell segíteni a kkv-k szaktudásának fejlesztését és az innováció valamennyi formáját.
- IX. Lehetővé kell tenni a kkv-k számára, hogy a környezetvédelmi kihívásokat üzleti lehetőségekké alakítsák.
- X. Ösztönözni és támogatni kell a kkv-kat, hogy részesüljenek a növekvő piacok előnyeiből.

Ezen túl a Bizottság vállalta, hogy új jogszabályalkotási javaslatokat tesz, melyeket a „Gondolkozz előbb kicsiben!” elv mentén dolgoznak ki.

Ezek közül az állami támogatásokra vonatkozó általános csoportmentességi rendelet az intézkedéscsomag megfogalmazása szerint arra hivatott, hogy mentesítse az állami támogatás egyes kategóriáit az előzetes bejelentési kötelezettség alól, így a kkv-knak juttatott állami támogatások területén hatályos rendeletek által már lefedett kategóriákat, továbbá a képzéshez, foglalkoztatáshoz, K+F-hez nyújtott támogatásokat, a regionális támogatásokat, és esetleg új támogatási kategóriákat is.

A csökkentett Hozzáadott Érték Adó(HÉA)-kulcsokról szóló irányelv a Bizottság szándékai szerint lehetőséget nyújt a tagállamoknak arra, hogy csökkentett HÉA-kulcsokat alkalmazzanak elsősorban a helyben nyújtott szolgáltatások tekintetében, amelyeket főként a kkv-k biztosítanak .(COM(2008)394. 5.old.)

A fentiekén túl az SBA részeként további, a kkv szektor számára valóban fontos javaslatok kidolgozását ígérték és az SBA felülvizsgálati dokumentuma szerint meg is valósították. Ezek a következők:

-A HÉA-számlázásra vonatkozó hatályos szabályok megújítására, egyszerűsítésére és harmonizálására irányuló jogalkotási javaslat, amelynek célja

a vállalkozások terheinek csökkentése. Eredményként könyvelhető el, ahogy a felülvizsgálati anyag megjegyzi, a kétmillió eurót meg nem haladó forgalmat lebonyolító vállalkozásoknak lehetőségük nyílik a pénzforgalmi szemléletű elszámolás alkalmazására is, ami azt jelenti, hogy mindaddig elhalaszthatják a hozzáadottérték-adó elszámolását, amíg a vevőiktől az ellenérték be nem folyik. A hazai vállalkozásoknak közismert, régi gondja és likviditási problémájuk egyik fő forrása az abszurd ÁFA szabályozás. Egyelőre nem hallani a hatóságok részéről olyan irányú törekvésekről, hogy a vonatkozó tanácsi irányelvet átültessék a gyakorlatba.

-A késedelmes fizetésekről szóló 2000/35/EK irányelv módosítása annak biztosítása érdekében, hogy a kvv-knak a kereskedelmi ügyletek kapcsán járó fizetések időben teljesüljenek. A felülvizsgálati dokumentum ezzel kapcsolatban nyomatékosan utal arra, hogy a késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2011 januárjában elfogadott tanácsi irányelv kimondja, hogy a hatóságok 30 napon belül kötelesek számláikat kiegyenlíteni, a vállalkozások közötti fizetések maximális határideje pedig 60 nap,

hacsak az érintettek kifejezetten másképp nem állapodnak meg, és ez a hitelező számára nem

nagy mértékben tisztességtelen. A Bizottság nyomatékkal felhívja a figyelmet arra, hogy a tagállamoknak haladéktalanul át kell ültetniük az irányelvet nemzeti jogukba. Itt is a valóságból vett problémával van dolgunk. A hazai kvv szektor szereplői nem juthatnak hozzá ésszerű időn belül az általuk szállított áru vagy nyújtott szolgáltatás ellenértékéhez. Így az állam maga az egyik fő generálója az ún. körbetartozási folyamatnak. Ezen túl az erőfölényükkel visszaélni képes multinacionális nagyvállalatok akár 180 napos fizetési futamidőket is ki tudnak kötni anélkül, hogy ennek bármilyen racionális közgazdasági oka lenne, és sajnos anélkül, hogy az arra illetékes hatóságok ezt a legszigorúbban szankcionálnák.

Új szakpolitikai intézkedéseket meghozatala is a Bizottság ígéretei között szerepelt. Ezek alapvető célja, hogy mind közösségi, mind tagállami szinten a kvv-k szükségleteinek megfelelően biztosítsák a 10 elv végrehajtását.

A továbbiakban bemutatjuk az SBA 10 alapelvéhez kapcsolódó feladatokat, amelyeket a Bizottság ebben a dokumentumban felvázolt, ütköztetve a 2011. februárjában megjelent, szintén a Bizottság által készített felülvizsgálattal (COM(2011)78). Igyekszünk emellett rávilágítani azokra az érzékeny pontokra, amelyek ugyan valamilyen szinten fellelhetők az alapidokumentumban, de a felülvizsgálat során már nem, vagy csak kevés figyelmet kaptak. Különösen azokat a kérdéseket kívánjuk bővebben is boncolgatni, amelyek a hazai, tágabb kontextusban pedig a Közép- és Kelet-európai kvv szektor számára véleményünk szerint kiemelkedően érdekesek. Arra is utalunk, ha a Bizottság a felülvizsgálat során valamely intézkedésnek külön hangsúlyt adott, illetve azt is igyekszünk megmutatni, hogy melyek azok a

területek, amelyek a felülvizsgálat során teljesen vagy részben figyelmen kívül maradtak.

- I. „Az EU-nak és a tagállamoknak olyan környezetet kell teremteniük, amelyben a vállalkozók és a családi vállalkozások boldogulhatnak, és amely díjazza a vállalkozói készséget.

Jobban kell törődniük a jövő vállalkozóival, különösen a vállalkozói érdeklődés és a tehetség előmozdítása által, főleg a fiatalok és a nők körében, valamint a vállalkozások átadásának egyszerűbbé tételén keresztül., (COM(2008) 394. 5.old.)

Az Eurobarométer gyorsfelmérésére hivatkozva, amely az európaiak esetében 45 %-os önfoglalkoztatási hajlandóságot mért, szemben az USA 61 %-os szintjével, arra a következtetésre jut a testület, hogy az európaiakat jobban meg kell ismertetni azzal a gondolattal, hogy az önfoglalkoztatás vonzó karrierlehetőség, és fel kell őket fegyverezni a szükséges készségekkel, hogy ambícióikat kamatoztatni tudják(2007 Observatory of EU SMEs).

Az oktatási rendszer a Bizottság álláspontja szerint nem szentel kellő figyelmet a vállalkozásokra, és nem vértel fel a vállalkozók számára szükséges készségekkel, pedig gyerekekkel már oktatásuk elejétől fogva megtanítható a vállalkozói készség értékelése.

Tíz éves távlatban 6 millió kisvállalkozás tulajdonosa fog nyugdíjba vonulni, ezért a vállalkozások zökkenőmentes átadása kiemelt szerepet kap, mivel vállalkozások sikeres átadása az SBA szerint átlagosan több munkahelyet őriz meg, mint amennyit az új, kezdő vállalkozások létrehoznak. A vállalkozások átadásának ezért ugyanolyan támogatásban kell részesülnie az intézkedéscsomag szerint, mint az új vállalkozások indításának. A következő sorok különösen figyelemre méltóak: „A kkv-k és azon belül a családi vállalkozások által betöltött különleges szerep elismerése, jellemzően helyi beágyazódásuk, társadalmi felelősségvállalásuk és képességük a hagyománynak az innovációval való ötvözésére mind-mind alátámasztják azt, hogy a vállalkozások és szakmai tudásuk átadása fontos szempont.” (COM(2008) 394. 5-6.old.)

A dokumentum felhívja a figyelmet a nemek közötti szakadéokra, a női vállalkozók rovására, valamint a bevándorlók kihasználatlanul hagyott vállalkozói potenciáljára is.

A dokumentum hangsúlyozza, hogy az SBA-ra úgy is kell tekinteni, mint a vállalkozók számára kínáló lehetőségre, amelyen keresztül maguk is hozzájárulhatnak a jobb üzleti környezet megteremtéséhez, úgy, hogy fokozottabb együttműködést és a hálózatépítést folytatnak, jobban kibontakoztatják a kkv-k, és különösen a vállalkozói készségek elsajátításának fontos terepeiként működő

családi vállalkozások potenciálját továbbá a társadalmi felelősségvállalás elvével összhangban lépnek fel.

A fenti elv gyakorlatba történő átültetése érdekében a Bizottság egyebek mellett ígéretet tett arra, hogy előmozdítja a vállalkozói kultúra terjedését, 2009-ben elindítja „A kkv-k európai hetét” a vállalkozások népszerűsítésére, valamint az „Erasmus – Ifjú vállalkozók” kezdeményezést, amely a kezdő vállalkozóknak lehetőséget biztosít a tapasztalt vállalkozóktól való tanulásra. Ezen felül különös hangsúlyt kap a dokumentumban a női vállalkozók „nagyköveteinek” EU-s hálózatának kiépítése, ösztönözvén a nőket saját vállalkozás indítására, fokozva a diplomás nők vállalkozókedvét. A felülvizsgálati dokumentum ezen utóbbi két területen számol be előrelépésről illetve konkrét végrehajtásról. „Az új innovációs politikában szerepet kap a vállalkozói készség is” című alfejezetben konkrét eredményekről olvashatunk. Így egyebek mellett a több mint 1500 eseménnyel és 3 millió résztvevővel megrendezésre került „kkv-k európai hete” valamint a 2009-ben elindított Erasmus – Ifjú vállalkozók program szerepel az értékelésben. Ez utóbbi vállalkozók számára nyújt munkahelyi képzést, és így támogatja a határokon átnyúló hálózatépítést és a tapasztalt vállalkozókkal folytatott üzleti együttműködések. A Bizottság eredménylistáján szerepel továbbá a szintén 2009-ben kialakított és mintegy 250 sikeres női vállalkozót összefogó női vállalkozók képviselőinek európai hálózata (COM(2011) 78).

A partnerség jegyében a tagállamok felkérést kaptak, arra, hogy ösztönözzék az innovatív és vállalkozói szemlélet kialakulását a fiatalok körében. Eszerint elsősorban a középfokú oktatásban el kell érni, hogy a vállalkozói készségek megfelelően jelenjenek meg az oktatási anyagokban, és a tanártovábbképzésben. Meg kell erősíteni eszerint az együttműködést az üzleti élet szereplőivel a tagállamokban. További lényeges elvárás, hogy az adózás ne akadályozza indokolatlanul a vállalkozások átadását. Tagállami szinten megoldásokat kell találni arra, hogy az átadásra váró vállalkozások és a lehetséges új tulajdonosok egymásra találjanak. Végül mentoring és egyéb támogatást vár el a tagállamoktól a Bizottság a vállalkozások átadásához, valamint a női vállalkozók és a vállalkozni vágyó bevándorlók pozícióinak javításához (COM(2008)359). A felülvizsgálat nem szól a tagállamok eredményeiről a fenti pontokra vonatkozóan. Meg kell jegyeznünk, hogy a magyar vállalkozó nők aktívan bekapcsolódtak a sikeres vállalkozó nők európai hálózatába és megválasztották ún. nagyköveteiket.

II. „A tagállamoknak biztosítaniuk kell azt, hogy a csődbe jutott becsületese vállalkozók gyorsan megkapják a lehetőséget az újrakezdéshez.”
COM(2008)394. 8.old.)

Az SBA megállapítása szerint a vállalkozások megszűnésének az esetek 15 %-ában a csődbe jutás az oka. Így évente mintegy 700 000 kkv jut csődbe az EU területén, ezáltal 2,8 millió munkahely szűnik meg (COM(2007) 584). A Bizottság megállapítása szerint az újrakezdést bonyolulttá teszi a hosszadalmas csődeljárás, amelynek hossza az EU-ban 4 hónap és 9 év között változik. Ezt a helyzetet

kezelendő a Bizottság ígérete szerint folytatni fogja az újrakezdés politikájának elősegítését a bevált gyakorlatoknak a tagállamok közötti cseréjén keresztül.

A tagállamokat arra kérte a Bizottság, hogy segítsék elő a pozitív szemléletmód kialakulását a társadalomban a vállalkozók újrakezdéshez kapott lehetőségének megítélésével kapcsolatban, valamint célul tűzzék ki, hogy nem csalárd csőd esetén a vállalkozás megszüntetésére irányuló valamennyi jogi eljárás egy éven belül lezáródjon. Fontos és újszerű elvárás, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az újrakezdők ugyanolyan elbírálás alá essenek, mint az újonnan induló kezdő vállalkozások, ideértve a támogatási programokban való részvételüket is.

A felülvizsgálati anyag világosan fogalmaz amikor kijelenti, hogy „a csődeljárások egyszerűsítése terén semmilyen új fejleményről nem számolhatunk be.

Annak az ajánlásnak, amely szerint a nem csalárd csőd esetén egy éven belül le kell zárni

minden, a vállalkozás felszámolására irányuló jogi eljárást, mindössze öt tagállam (Belgium,

az Egyesült Királyság, Finnország, Írország és Svédország) tett eleget. Ez a szám 2008 óta

nem változott.” COM(2011) 78. 6.old.)

III. „Az EU-nak és a tagállamoknak „Gondolkozz előbb kicsiben!” elv mentén, a kkv-k sajátosságainak figyelembevételével kell kidolgozniuk a szabályokat, továbbá egyszerűsíteniük kell a meglévő szabályozási környezeten.”(COM(2008)359. 8.old.)

Több felmérés tanubizonysága szerint, a kkv-k az adminisztratív előírásoknak való megfelelést érzik a legnagyobb tehernek, a nagyvállalatokkal való összehasonlításban a kkv-k aránytalanul nagy szabályozási és adminisztratív tehernek vannak kitéve. Egy alkalmazottra vetítve a szabályozási kötelezettségeik teljesítésére a kisvállalkozások kb. tízszer annyit költenek !

A fentieket figyelembe véve a Bizottság ígérete szerint a szubszidiaritás és az arányosság elvének figyelembevételével a vállalkozásokat érintő rendeletekhez és a határozatokhoz egységes hatálybalépési időpontot fog alkalmazni . A tagállamokat közös cselekvésre ösztönözve arra, hívta fel, hogy a vállalkozások költségeinek és a terheinek minimalizálását szem előtt tartva szigorú elemzésnek vessék alá a kkv-kra vonatkozó jogszabályalkotási és igazgatási kezdeményezéseket („kkv-teszt”) és bármilyen, a vállalkozásokat érintő jogalkotási vagy igazgatási javaslat megtételét legalább 8 héttel megelőzően egyeztessenek az érintett felekkel, ideértve a kkv-k szervezeteit is. A vállalkozások régi óhaját teljesítve a mikro- és kisvállalkozások vonatkozásában alkalmazzanak különleges eszközöket és egyéb testreszabott megközelítéseket, például

mentességeket, átmeneti időszakokat és kivételeket, főként a tájékoztatási és beszámolási kötelezettségek alól (COM(2008) 359. 9.old.).

A Bizottság külön is kérte a tagállamokat arra, hogy a közösségi jogszabályok végrehajtása során használják ki a kkv-kra alkalmazható rugalmassági rendelkezéseket, és kerüljék a nemzeti túlszabályozást.

A szabályozási környezetnek a „Gondolkozz előbb kicsiben!” elv szerinti javítása érdekében a Bizottság megígérte, hogy elő fog terjeszteni minden olyan javaslatot, amely a vállalkozásokat sújtó adminisztratív teher csökkentésére irányul, hogy 2012-re teljesíthető legyen az EU által megfogalmazott 25 %-os csökkentésre vonatkozó cél. 2008 végére pedig az *acquis* egészét átvilágítja, az eredményeket pedig beépíti a jogszabályok egyszerűsítést célzó ún. gördülő programba. A tagállamokat pedig arra hívta fel, hogy tűzzenek ki a Bizottsághoz hasonló ambiciózus célokat, és valósítsák meg ezeket. Ezen túl gondoskodjanak arról, hogy a közösségi jogszabályok okozta adminisztratív teher csökkentésére irányuló javaslatokat gyorsan elfogadják, valamint fogadják el azt a bizottsági javaslatot, amely alapján a tagállamoknak lehetőségük lenne a HÉA-regisztráció küszöbértékét 100 000 EUR-ra növelniük.

A Bizottság felülvizsgálati anyagában a fentiekkel kapcsolatban viszonylag szűkszavú értékelést találunk. A „Lassan halad az üzleti környezet javítása” c. alfejezetben a testület így fogalmaz: „Az intézkedéscsomag gyors végrehajtásának jelentőségét valamennyi tagállam felismerte, az egyes tagállamok által alkalmazott megközelítések és az elért eredmények azonban jelentősen eltérnek egymástól. Jóllehet a legtöbb tagállam nemzeti célszámokat tűzött ki az adminisztratív terhek csökkentésére, ezeket azonban mégsem sikerült minden tagállamnak ténylegesen megvalósítania. A kkv-tesztet mindössze néhány tagállam (Belgium, Dánia, az Egyesült Királyság, Finnország, Lengyelország, Németország, Svédország és Szlovénia) vezette be a nemzeti döntéshozatali eljárásban.” (COM(2011)78. 6.old.)

IV. „Az EU-nak és a tagállamoknak úgy kell átalakítaniuk a közigazgatási rendszereket, hogy azok megfeleljenek a kkv-k szükségleteinek, a lehető legegyszerűbbé téve a kkv-k mindennapjait, konkrétan az e-kormányzat és az egyablakos ügyintézés megoldásain keresztül.” (COM(2008) 359. 10.old.)

A Bizottság várakozása szerint az e-kormányzat és az egyablakos ügyintézés nagyban hozzájárulhatnak a szolgáltatás minőségének javításához és a költségek csökkentéséhez.

Az elv gyakorlatba történő átültetése érdekében a Bizottság azzal a kéréssel fordult a tagállamokhoz, hogy csökkentsék a közigazgatás által a cégbejegyzési eljárásért felszámított díjakat, és érvéket, hogy kevesebb mint egy hét alatt céget lehessen alapítani. Gyorsítsák fel a kkv-k kereskedelmi tevékenységének megkezdését, 1 hónapos határidőt szabva a jogosítványok és engedélyek kiadására azon esetek kivételével, amikor az emberek vagy a környezet komoly kockázatnak vannak

kitéve. További elvárásént fogalmazódott meg, hogy a tagállamok kerüljék el azt, hogy a kkv-któl olyan információkat kérjenek be, amelyek már egyébként is elérhetőek a közigazgatás rendszereiben, a mikrovállalkozásokat háromévente legfeljebb egyszer kérjék fel statisztikai felmérésekben való részvételre. Gondoskodjanak továbbá a szolgáltatási irányelv időben történő, maradéktalan végrehajtásáról, ideértve az egyablakos ügyintézés kapcsolattartó pontjainak felállítását, amelyeken keresztül a vállalkozások minden őket érintő információhoz hozzájuthatnak és minden szükséges eljárást és ügyintézészt elektronikus úton bonyolíthatnak.

A fentiekben való előrehaladást felülvizsgálva, a Bizottság úgy értékeli, hogy a tagállamok jól haladnak a vállalkozásindítás költségeinek csökkentése, illetve idejének lerövidítése terén. Megállapítja „hogy 2010-ben egy korlátolt felelősségű társaság elindítása átlagosan már csak 7 napot vett igénybe szemben a 2007-ben tapasztalt 12 nappal, míg költsége 399 euróra csökkent a 2007-es 485 euróhoz képest(COM(2011) 78. 7.old.).

V. „Az EU-nak és a tagállamoknak hozzá kell igazítaniuk a szakpolitikai eszköztárat a kkv-k szükségleteihez.

Hasznosítaniuk kellene a legjobb gyakorlatok kódexét, amely útmutatóként szolgál az ajánlatkérők számára a tekintetben, hogy miként alkalmazzák az EK közbeszerzési keretét oly módon, hogy az megkönnyítse a kkv-k részvételét a közbeszerzési eljárásokban.

Annak érdekében, hogy orvosolni tudják azokat a piaci elégtelenségeket, amelyekkel a kkv-k teljes életciklusuk alatt kénytelenek szembenézni, a tagállamoknak jobban ki kellene használni az állami támogatásokra vonatkozó közösségi szabályok kínálta lehetőségeket a kezdő vállalkozások támogatására és a kkv-k ösztönzésére.”(COM(2008) 359. 11.old.)

Bár 2005-ben a közösségi értékhatárt meghaladó közbeszerzési megrendelések 42 %-át kkv-knak ítélték oda, a Bizottsági anyag szerint további jelentős erőfeszítéseket kell tenni az akadályok leépítése érdekében, ezt különösen az ajánlatkérők által az közbeszerzési eljárásokban megszabott követelmények enyhítésével lehet elérni.

Rendkívül fontos, elméleti szempontból is releváns, hogy a Bizottság álláspontja szerint az állami támogatás a kkv-kat teljes életciklusukon keresztül segítheti. Ezzel szemben a kkv-k a rendelkezésre álló támogatási lehetőségek nem megfelelő kihasználása miatt a lehetséges állami támogatásnak csak a töredékéhez jutnak hozzá. Ennek az SBA 3 alapvető okát említi: -a hatóságok nem minden esetben veszik igénybe az összes, a közösségi szabályok alapján megengedhető támogatási eszközt a kkv-k javára;

-az eljárások gyakran túl hosszadalmasak és bonyolultak a kkv-k számára;

-a kkv-k gyakran nem rendelkeznek megfelelő információkkal a számukra elérhető támogatási formákról.”(COM(2008) 359. 11.old.)

A fentiek orvoslása érdekében a Bizottság ígérete szerint előterjeszti a bevált gyakorlatok kódexét, amely útmutatóul szolgál ahhoz, hogyan lehet egyenlő feltételeket biztosítani a kkv-k számára a közbeszerzési eljárásokban. A közösségi honlapokon vállalja, hogy megjeleníti az értékhatár alatti beszerzések szerződési hirdetményeit. Ezen túl tájékoztatót kíván kiadni a kkv-knak nyújtott állami támogatásokról, hogy javítsa a létező támogatási lehetőségekkel kapcsolatos tájékozottságot.

A tagállamokat ezzel kapcsolatban arra kéri, hogy elektronikusan a közösségi értékhatár alatti közbeszerzésekkel kapcsolatos információkat szélesebb körben elérhetővé tegyék, és a kkv régi kívánságát teljesítve, amennyiben helyénvaló, bontsák a szerződéseket tételekre, és tegyék világosabbá az alvállalkozóként való részvételi lehetőségeket. miközben emlékeztetik az ajánlatkérőket arra, hogy kötelességük elkerülni aránytalanul magas minősítési és pénzügyi követelmények kikötését. Összességében alakítsák át az állami támogatásokkal kapcsolatos politikájukat úgy, hogy az jobban figyelembe vegye a kkv-k szükségleteit, és ennek részeként dolgozzanak ki célirányosabb eszközöket.

A fentiekkel kapcsolatban egy bizottsági felmérést idéz a felülvizsgálati dokumentum, mely szerint a kkv-kat a korábbiaknál már kevesebb adminisztrációs teher sújtja a közbeszerzésekhez való hozzáférés terén, és javultak közös ajánlattételi lehetőségeik is. 2006 és 2008 között a kkv-k nyerték el az uniós irányelvekben előírt határértékeket meghaladó közbeszerzési szerződések teljes értékének 33 %-át, miközben a gazdaságból való teljes részesedésük együttes forgalmuk alapján számítva 52 %..”(COM(2008) 359. 5.old.)

A felülvizsgálat során a Bizottság a tagállamok aktivitását értékelve kiemelte, hogy a legjobb gyakorlatok európai kódexének támogatásához még csak néhány ország látott hozzá annak érdekében, hogy megkönnyítse a kkv-k közbeszerzésekhez való hozzáférését, példaként említve többek között hazánkat is. A legelterjedtebb kkv-barát intézkedésnek a tenderek lehetőség szerinti feldarabolását, valamint az információkhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében központosított honlapok, interaktív weboldalak és egyéb elektronikus közbeszerzési felületek hozzáférhetővé tételét említi az anyag.

VI. „Az EU-nak és a tagállamoknak könnyebbé kell tenniük a kkv-k forráshoz jutását, különösen a kockázati tőke, a mikrohitel és a mezzanine finanszírozási formákhoz való hozzáférést, továbbá olyan jogi és üzleti környezetet kell kialakítaniuk, amely hozzájárul a kereskedelmi tranzakciókhoz kapcsolódó fizetések időben történő teljesüléséhez.”(COM(2008) 359. 12.old.)

Az adminisztratív terhek után, a megfelelő finanszírozási formához való hozzáférés számít a második legnagyobb nehézségnek a a kkv számára. Bár az EU az versenyképességi és innovációs keretprogram keretében több mint 1 milliárd EUR-t biztosít a kkv-k finanszírozáshoz jutására, főleg az Európai Beruházási Bank-csoporton keresztül és 2013-ig a kohéziós politika is 27 milliárd EUR-t fordít kifejezetten a kkv-k támogatására szán, mégis alapvető problémáról van szó. Az SBA említést tesz a 10 milliárd Európai pénzügyi tervezési eszközökről, benne a JEREMIE programról, valamint a 3,1 milliárd EUR kockázati tőke formájában elérhető, támogatásnak nevezett lehetőségéről. Ezeken felül az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap is támogatást nyújt a kkv-knak, elősegítve a vállalkozóvá válást, és ösztönözve a vidéki területek gazdasági diverzifikációját.”(COM(2008) 359. 12.old.)

A Bizottság megállapítja az anyagban, hogy a kockázatkerülés miatt a befektetők és a bankok gyakran távol maradnak a kezdő vagy a korai növekedés szakaszában lévő vállalkozások finanszírozásától. Ezért, szól a dokumentum, „a kkv-finanszírozás piacának esetleges elégtelenségeit fel kell tární és korrigálni kell annak érdekében, hogy az európai kockázattőke-piacok továbbfejlődhessenek, illetve, hogy a kkv-k könnyebben juthassanak mikrohitelhez és mezzanine finanszírozáshoz, valamint, hogy új termékek és szolgáltatások fejlődhessenek ki. Sok vállalkozónak ezen felül útmutatásra és oktatásra van szüksége a különböző finanszírozási formák előnyeiről és hátrányairól, továbbá arról, hogy miként terjesszék elő projektjavaslataikat a lehetséges finanszírozóknak.”.(COM(2008) 359. 11.old.)

A fentieket súlyosbítja a késedelmes fizetések problémája, hiszen a kkv-knak átlagosan 20-tól 100-nál is több napig kell várniuk számláik kiegyenlítésére. Ebből következően, állapítja meg a Bizottság, minden negyedik fizetésképtelenség mögött a késedelmes fizetés húzódik meg, évente 450 000 munkahely és 25 milliárd EUR elvesztését eredményezve.

A Bizottság melegen üdvözli a EBB Csoport által 40 millió EUR-s kezdőtőkével létrehozott ún.„Mikroalap”-ot, amely olyan nem banki intézményeket fog támogatni, amelyek a Bizottság új mikrohitelkezési kezdeményezésének keretében mikrofinanszírozással foglalkoznak. A Bizottság helyesli továbbá az EBB azon elképzelését, amely egy önálló mezzanine finanszírozási keret létrehozására irányul a kkv-szektor alsó szegmense számára, továbbá azokat a terveket, amelyek olyan sajátos, kockázatmegosztási pénzügyi eszközök létrehozására irányulnak a kereskedelmi bankok bevonásával, amelyek megfelelnek a gyorsan növekvő innovatív kkv-k és a közepesen feltőkésített vállalkozások szükségleteinek, és választ adnak a feltárt piaci elégtelenségekre.

Az elv gyakorlatba történő átültetése érdekében a Bizottság vállalta, hogy értékelni fogja, milyen lehetőségek állnak rendelkezésre a határon átnyúló magántőke kihelyezések könnyebbé tétele érdekében, hogy megerősítse az európai kockázattőke-piacokat. Ezen kívül támogatást nyújt a tagállamok részére ahhoz,

hogy kidolgozhatók magas színvonalú, befektetésre felkészítő programjaikat.

A tagállamok a fentiek megvalósítása érdekében arra kaptak felkérést, hogy dolgozzanak ki olyan finanszírozási programokat, amelyek áthidalják az 100 000 és az 1 millió EUR közötti finanszírozási szakadékot, elsősorban a kölcsöntőke és sajáttőke elemeit vegyítő eszközök alkalmazásával, betartva ugyanakkor az állami támogatásra vonatkozó szabályokat. Találjanak továbbá megoldást azokra a szabályozási és adózási akadályokra, amelyek gátolják az egységes piacon működő kockázattőke-alapokat abban, hogy ugyanolyan feltételek mellett fektessenek be, mint a hazai alapok és biztosítsák azt, hogy vállalati nyereség adóztatása ösztönözze a befektetéseket. Külön is hangsúlyozottan kérte a Bizottság, hogy a tagállamok teljes mértékben használják ki a kohéziós politika programjai és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap keretében a kkv-k támogatására rendelkezésre álló forrásokat.

A Bizottság a felülvizsgálati anyag saját eredményeit értékelő részében, ezen belül is „Az EU növekvő szerepet tölt be a finanszírozási forrásokhoz való hozzáférésben” c. alfejezetben úgy ítéli meg, hogy a kkv-k finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek elősegítése érdekében a versenyképességi és innovációs keretprogram pénzügyi eszközei továbbra is támogatják a kockázati tőke befektetéseket, és garanciát biztosítanak a kkv-knak nyújtott kölcsönökre. (COM(2011) 78. 4.old.)

Az értékelés kiemeli, hogy a keretprogramból a felülvizsgálat időpontjáig több mint 100 000 kkv részesült, amelyeknek a 90 %-a mikro-vállalkozás volt. A Bizottság várakozása szerint 2013-ig további 200 000 kkv juthat hasonló forráshoz. Számítások szerint az uniós garantált kölcsönnek köszönhetően a kedvezményezett kkv-k mindegyikében átlagosan 1,2 munkahely jön létre. A Bizottság leszögezi, hogy állandó kis- és középvállalkozói finanszírozási fórumot hozott létre a kkv-k képviselői, a bankok, a piaci szereplők és más pénzügyi intézetek – köztük az EBB – számára annak érdekében, hogy elhárítsa a kkv-k hitelfelvételére előtt álló különféle gyakorlati akadályokat. A fentiekben túl 2011 végéig részben meghosszabbította az állami támogatásokra vonatkozó ideiglenes keretszabályt, amely további támogatásokat tesz lehetővé a kkv-knak.

VII. „Az EU-nak és a tagállamoknak ösztönözniük kell a kkv-keket az egységes piac nyújtotta lehetőségek jobb kihasználására, különösen azáltal, hogy javítják az egységes piac irányítását és az ezzel kapcsolatos tájékoztatást, továbbá azáltal, hogy lehetővé teszik a kkv-k érdekeinek jobb képviseletét a szabványok kialakításánál, és megkönnyítik a kkv-k hozzáférést a szabadalmakhoz és védjegyekhez.”(COM(2008)359. 14.old.)

A Bizottság nagy reményeket fűz a vállalkozások részére a több mint 500 milliárd euró fogyasztót lefedő, közös szabályrendszer szerint működő, közös piachoz. Az SBA szerint ennek révén a kkv-k a korábbinál jobban előnyükre fordíthatják a

globalizációt, amely új lehetőségeket nyit meg a tudás és az innováció terén. A nemzeti jogrendszereknek sokfélesége és az alkalmazkodás költségei valamint a fokozott kockázatok visszatartják a vállalkozásokat a külföldi terjeszkedéstől.

A Bizottság úgy látja, hogy a kkv-k számára hathatós támogatás nyújtható tanácsadás és a kapcsolatépítés elősegítése formájában, amibe beletartozik a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szembeni védekezéshez nyújtott segítség is. Elvárásként fogalmazódik meg az anyagban, hogy a kkv-k teljes mértékben bekapcsolódhassanak a szabványok kialakításába, és megfelelő hozzáférésük legyen hozzájuk.

Abból kiindulva a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok rendkívül fontosak a kkv-k számára, a Bizottság ígéretet tett egy hatásos, költséghatékony, magas színvonalú, jogbiztonságot garantáló, európai szintű szabadalmi rendszer megteremtésére.

Az elv gyakorlatba történő átültetése érdekében a Bizottság piacfigyelést, információ gyűjtést és szükség esetén beavatkozást ígért annak érdekében, hogy a kkv-k élhessenek a meglévő piacnyitási politikák vélelmezett előnyeivel. A testület az elektronikus aláírás és az elektronikus hitelesítés használatát is elő kívánja mozdítani. Alapvető jelentőségű vállalásként említhetjük, hogy az összes érintett fél bevonásával kezdeményezések elindítását vállalta a Bizottság annak érdekében, hogy segítse a kkv-k bekapcsolódását a globális ellátási láncokba. A fentiekén túl, ha nem is jelentős összegű (2,1 Millió EUR), de megemelt támogatást ígért az európai szabványok használatának elterjesztése érdekében és a védjegyrendszer díjainak jelentős csökkentését is előírta. Érdekesség, hogy az európai szabványügyi szervezeteket külön is megszólította a Bizottság a kitűzött célok elérésének elősegítése érdekében.

A tagállamok felkérést kaptak a kölcsönös elismerés elvének helyes alkalmazására, a SOLVIT problémakezelő rendszer minél hatékonyabb működtetésére és a szabványokhoz való hozzáférés költségeinek mérséklésére. További elvárásként fogalmazódott meg, hogy a tagállamok nyújtsanak tanácsadási szolgáltatásokat a kkv-k részére, hogy meg tudják védeni magukat a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben.

Az előrehaladást értékelő dokumentum úgy találja, hogy mind a Bizottság, mind az európai szabványügyi testületek jelentős lépéseket tettek annak érdekében, hogy a kis- és középvállalkozások jobban kivehessék a részüket a szabványok kidolgozásából és alkalmazásából. Az európai szabványok kkv-k számára való kedvezőbbé tételében a Bizottság pénzügyi támogatásának köszönhetően több, a kkv-k érdekeit képviselő szakértő is részt vesz, miközben az európai szabványügyi szervezetek is igyekeznek megkönnyíteni a kkv-k hozzáférését a szabványokhoz, például a kkv-knak szóló információs szolgálatok és portálok létrehozásával (COM(2011) 78. 5.old.). A tagállamok teljesítményét a Bizottság ezen a téren nem méltatta külön.

VIII. „Az EU-nak és a tagállamoknak elő kell segíteniük a kkv-knál dolgozók szaktudásának fejlesztését és az innováció valamennyi formáját.

Ösztönözniük kell a kkv-k kutatási ráfordításait, valamint a különböző K+F programokban, transznacionális kutatásokban, klaszterek kialakításában való részvételüket, továbbá a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok aktív menedzselését.”(COM(2008) 359. 16.old.)

A bizottsági anyag utal a vállalkozások régi panaszára, miszerint az iskolai oktatás nem vértézi fel a diákokat fel azokkal a készségekkel, amelyekre a vállalkozóknak és alkalmazottaiknak szükségük van. Ennek orvoslására ajánlja az érintettek figyelmébe az élethosszig tartó tanulás kulcskompetenciának közös európai ún. referenciakeretét.

Az SBA felhívja a figyelmet arra is, hogy az európai kohéziós politika 2007–2013 között mintegy 13,5 millió EUR-val támogatja a munkavállalók, vállalkozók és a vállalkozások alkalmazkodóképességének előmozdítására irányuló fellépéseket, és ennek döntő hányada közvetlenül a kkv-kat célozza. Ehhez járul az önfoglalkoztatás és a kezdő üzleti vállalkozások támogatása mintegy 2,8 milliárd EUR nagyságrendben.

A Bizottság alapvetően a készségek hiányára vezeti vissza a kutatási és innovációs potenciál kihasználatlanságát és azt a tényt, hogy az EU-ban a kkv-k csak 30 %-a jelezte 2007-ben, hogy új terméket fejlesztett ki, vagy új termékből származó bevétele keletkezett. A fentiek alapján a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a kkv-kat jobban kell integrálni a kutatói közösséghez, és egyetemek és a kkv-k közötti kapcsolatokat szorosabbra kell fűzni. Ezen felül a kkv-kat a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok aktív menedzselésére ösztönzi a testület.

Az elv gyakorlatba történő átültetése érdekében a Bizottság ígérete szerint többek között támogatást nyújt az érintett felek által 2008-ban kidolgozandó online e-készségek és karrier portál létrehozásához, a kkv elektronikus ügyviteli igényeinek felméréséhez, fokozza a kkv-k a 7. KTF Keretprogramban való részvételének optimalizálására irányuló erőfeszítéseit, valamint ösztönzi a kkv-k növekedését. Egyszerűsítést ígért a testület a tagállamokra vonatkozó állami támogatási szabályokra vonatkozóan, ezáltal támogatva a kutatást, fejlesztést és az innovációt az általános csoportmentességi rendeleten keresztül. A Bizottság hangsúlyt helyez továbbá a kkv-k kutatási és innovációs kapacitásának támogatására, ösztönzvé a gyorsan növekvő vállalkozások kiemelkedését a nemzeti programok jobb koordinációjával. Az SBA keretében a Bizottság a tagállamokkal egyeztetve klaszterstratégia kidolgozását ígéri, a transznacionális klaszter-együtműködések részeként. A testület reményei szerint ezáltal a klaszterek könnyebben jutnak be új piacokra, a kkv-k pedig ösztönzést kapnak az innovatív klaszterekben való részvételre. A Bizottság kifejezte szándékát arra vonatkozóan is, hogy támogatni fogja a kkv-k részvételét a közösségi szintű

tudástranszferben.

A tagállamok felkérést kapnak arra, hogy támogassák a kkv-knak a nemzetközivé, illetve gyorsan növekvő vállalkozássá válásra irányuló erőfeszítéseit, az innovatív klaszterekben való részvételüket. Amennyiben ez a más tagállamok kkv-inek az érdekeit is szolgálja, nyissák meg nemzeti kutatási programjaikat, és segítsék a kkv-k részvételét a transznacionális kutatási tevékenységekben, például a közös programozáson keresztül. A kohéziós politika végrehajtása során pedig biztosítsák azt, hogy a kkv-k könnyen hozzáférjenek a vállalkozói készségekkel, innovációval, tudással kapcsolatos támogatásokhoz. Támogassák a vállalkozások elektronikus azonosításának fejlesztését, hogy lehetővé váljon az e-számlázás és az e-kormányzati ügyvitel.

A felülvizsgálat során a Bizottság kiemelte saját tevékenysége értékelésekor, hogy a vállalkozókat és a kkv-kat helyezte innovációs és kutatáspolitikájának

középpontjába. Itt nem eredményeket említ, hanem törekvéseket fogalmaz meg. Ennek keretében igyekszik felszámolni az ötletek piaci érvényesülését akadályozó tényezőket, illetve elterjeszteni a vállalkozói gondolkodásmódot a diákok és a kutatók körében. Itt említi a dokumentum a Bizottság azon törekvését, hogy a kezdő vállalkozások és az uniós és világpiacon terjeszkedő gyorsan növekvő cégek számára az uniós kutatási és innovációs programokat további egyszerűsítik, eléri a szellemi tulajdon-jogok megfizethetővé tételét. A Bizottság emellett támogatni kívánja a nemzetközi piacokon versenyképes klasztereket, amelyek összehozzák a nagyvállalatokat és a kkv-kat, az egyetemeket, a kutatóközpontokat, valamint a tudósok és gyakorló szakemberek közösségeit, akik átadhatják egymásnak tudásukat és elképzeléseiket. A gyakorlati megvalósításban kulcsszerepet szán a Bizottság a kohéziós politika programjainak és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapnak. Feladatuk, hogy biztosítsák, hogy az uniós, a nemzeti és a regionális támogatás kiegészítse egymást. A régiókat további beruházásokkal kívánja ösztönözni a Bizottság arra, hogy az ún. intelligens szakosodási stratégiák segítségével egyedi piaci réseket keressenek maguknak az innovációs palettán.

A tagállamok szintjén a tagállamok által kidolgozott, a vállalkozások egymás közötti együttműködésének előmozdítására szolgáló üzleti-, illetve klaszterhálózatokat említi a felülvizsgálati dokumentum pozitív példaként (COM(2011) 78. 6. old.)

IX. „Az EU-nak és a tagállamoknak lehetővé kell tenniük a kkv-k számára, hogy a környezetvédelmi kihívásokat üzleti lehetőségekké alakítsák át.

Több információt, szakértelmet és pénzügyi ösztönzést kell biztosítaniuk ahhoz, hogy az új „zöld” piacokban és a fokozott energiahatékonyságban rejlő lehetőségeket teljes mértékben ki lehessen

bontakoztatni. Ennek egyik eszköze a környezetvédelmi vezetési rendszerek kkv-nál történő bevezetése lehet.”(COM(2008) 359. 18.old.)

Az elv gyakorlatba történő átültetése érdekében a Bizottság egyebek mellett ígéretet tett arra, hogy könnyebbé teszi a kkv-k számára a környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerhez (Eco-Audit and Management Scheme, EMAS) való hozzáférést, valamint a támogatások új formáit dolgozza ki az öko-innováció területén tevékenykedő innovatív, kezdő vállalkozások és kkv-k számára.

A tagállamokat pedig arra kérte, hogy adjanak olyan ösztönzőket az ökológiai szempontból hatékony vállalkozásoknak és termékeknek (pl. adókedvezmények, vagy a fenntartható vállalkozásokat előnyben részesítő támogatási rendszerek formájában), amelyek megfelelnek a környezetvédelem állami támogatásáról kiadott közösségi iránymutatásnak, és éljenek az általános csoportmentességi rendeletben a kkv-k környezetvédelmi célú támogatásával kapcsolatban megfogalmazott egyszerűsített elbírálás lehetőségével. Ezen felül használják ki teljes mértékben a kohéziós politika programjaiban a kkv-k környezetbarát termékeinek és munkafolyamatainak támogatására elkülönített mintegy 2,5 milliárd EUR támogatást(COM(2008) 359. 18-19.old.)

A felülvizsgálati dokumentum sem a Bizottság, sem pedig a tagállamok előrehaladását nem tárgyalja ezen a téren.

X. „Az EU-nak és a tagállamoknak – főként az adott piacok sajátosságainak megfelelő támogatásokkal és üzleti képzési tevékenységekkel – támogatniuk és ösztönözniük kell a kkv-kat, hogy éljenek az EU-n kívüli piacok növekedéséből fakadó lehetőségekkel.”(COM(2008) 359. 19.old.)

A Bizottság egy 2007-es felmérésre hivatkozva kiemeli, hogy az európai kkv-k mindössze 8 %-a számolt be arról, hogy exportból származó árbevétellel rendelkezik, ez az érték a mikrovállalkozások esetében 7 %, ami jelentősen elmarad a nagyvállalatokat jellemző 28%-tól. A kkv-k az általuk felhasznált anyagoknak pedig mindössze 12 %-át szerzik be külföldről.

A testület meggyőződése szerint a gyorsan növekvő piacok nagyon sok európai kkv számára kiaknázatlan lehetőséget jelentenek, az EU legutóbbi bővítései különösen sok új üzleti lehetőséget teremtettek mind a „régibb”, mind az „új” tagállamok vállalkozásai részére. Ez a Bizottság olvasatában rávilágít annak fontosságára, hogy az EU tagjelölt és szomszédos országaiban teljes mértékben élni kell a kínáló piaci lehetőségekkel.

Mivel a kereskedelmi akadályok súlyosabban érintik a kkv-kat, mint a nagyvállalatokat, a piacok eléréséhez a kkv-knak segítséget kell nyújtani pl. abban, hogy információkhoz jussanak a lehetséges partnerekről és kínáló piaci lehetőségekről valamint abban, hogy leküzdjék a kulturális akadályokat és a szabályozási és jogi környezet tekintetében mutatkozó különbségeket.

Az SBA fontosnak tartja, hogy a kkv-k teljes mértékben részesülhessenek a globalizáció kínálta lehetőségekből. Ezért különös figyelmet kíván fordítani a közbeszerzési piacokhoz való hozzáférés javítására, a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok érvényesítésére, a tisztességes verseny feltételeinek biztosítására, valamint a piacra jutás megkönnyítésére.

Az elv gyakorlatba történő átültetése érdekében a Bizottság már előzetes lépéseket is tett. Így a legfontosabb exportpiacokon a piacra jutást segítő csoportokat állított fel, amelyekben a tagállamok kereskedelmi tanácsosai és az EU-ban működő üzleti szervezetek közösen dolgoznak javítandó a kkv-knak az EU-n kívüli piacokon tapasztalható kereskedelmi akadályokkal kapcsolatos tájékozottságát. Ígéretként fogalmazódott meg egyebek mellett a későbbiekre vonatkozóan, hogy a WTO-tárgyalásokon és kétoldalú egyezmények megkötésén keresztül aktívan fog dolgozni azért, hogy a harmadik országok, elsősorban a fejlett és magas fejlettségi szintű fejlődő országok piacai megnyíljanak, ideértve a nem EU-országok, elsősorban a gyorsan növekvő gazdaságok közbeszerzési piacait is. A Bizottság jelezte továbbá, hogy folytatni fogja az EU-beli kkv-k piacra jutásának megkönnyítését a tagjelölt és a többi szomszédos országban. Kifejezte szándékát arra vonatkozóan is, hogy 2009-ben európai üzleti központokat kíván létrehozni egyes kiválasztott piacokon, elsőként Indiában és Kínában. 2010-re útnak akarja indítani „Kapu Kína felé” programot, amelynek központi eleme egy vezetői képzési program beindítása Kínában, amelynek révén az európai kkv-k versenyképesebbé válhatnak a kínai piacon.

A tagállamokat arra kérte fel a fentiek érdekében a Bizottság, hogy ösztönözzék, hogy a kkv-k a nagyvállalatoktól tanulhassanak, és hogy a nagyvállalatok vezessék be őket a nemzetközi piacokra.

A felülvizsgálati dokumentum tényként leszögezi, hogy 2010 novemberében a Bizottság uniós kkv-központot nyitott Kínában, amely információkat, tanácsokat, képzési és partnerkeresési lehetőségeket kínál az ázsiai piacon beruházni szándékozó európai kis- és középvállalkozásoknak. A tagállamokat értékelve pedig megállapítja, hogy a kkv-k nemzetközi fellépését több kormány is támogatja, például úgy, hogy pénzügyi támogatást nyújt az export promócióhoz, a piacrajutási stratégiákhoz és a kereskedelmi vásárokon való részvételhez. Egyesek elsősorban a nemzetközi szintérré készülő, gyorsan növekvő vállalkozásokat támogatják, míg mások új exportösztönző ügynökségeket vagy új támogatási programokat (például Magyarország) hoznak létre (COM(2011) 78. 6.old.).

4 Az EU kkv politikájának néhány ellentmondása a Small Business Act tükrében

Bár a Bizottság anyaga több helyen is hangsúlyozza a differenciált bánásmód szükségességét a különféle profilú és méretű vállalkozások tekintetében, ennek realitása akkor lehetne nagyobb, ha magát a kis- és középvállalkozói kategóriát sikerülne elméleti és szabályozási szinten is végre helyére tenni. A kkv szektor annyira széles vállalati spektrumot fog át az önfoglalkoztató helyi mikrovállalkozótól a 250 fős valóban jelentős, akár a kontinens szintjén is számottevő vállalkozásig, hogy ezek egy átfogó kategóriaként való kezelése a politika és a tudomány szintjén is gyakorlatilag lehetetlen. Mondhatjuk ugyan, hogy ennek a kérdésnek a tisztázása nem a Small Business Act szintjén kell, hogy felmerüljön, hanem ettől függetlenül, ezt megelőzően és hosszadalmas viták eredményeként, éppen ezen tisztázatlanság miatt azt állíthatjuk, hogy a dokumentum készítői érezhetően zavarban voltak elvárásaik megfogalmazásakor, hiszen egyszer az egységes szabályozási keret szükségességéről, majd más helyeken a differenciált megközelítés fontosságáról értekeztek.

Hazai szemmel az EU-s kkv politika sarkalatos kérdéseként merül fel a régi és az új tagállamok közötti különbségek teljes figyelmen kívül hagyása. A közösség elveinek figyelembe vételével természetesen azt is mondhatnánk, hogy a különbségeknek akár a kkv, akár más politikák szintjén való megjelenítése, netán hangsúlyozása, egyfajta diszkriminációként tételezhető. Ezzel szemben az eddigi tapasztalatok alapján számomra egyértelműnek látszik, hogy ez a differenciált megközelítés elkerülhetetlen abban az esetben, ha a valós problémák megoldását kívánjuk elérni és nem ideologikus alapokon álproblémák álmegoldásait keressük.

A Bizottság anyaga nagyon erősen a finanszírozási problémákra koncentrál. Ez érthető is, hiszen a vállalkozók is minden lehetséges fórumon hangsúlyozzák ilyen irányú nehézségeiket. Véleményem szerint a Bizottság megoldási javaslati nem visznek közelebb a valódi nehézségek áthidalásához, illetve a javasolt gyógymódok a vállalkozóknak csak marginális kisebbsége számára lehetnek hasznosak. Egyrészt az Európai Beruházási Bank hangsúlyos szerepvállalása egyértelműen az egyébként is erős középvállalkozásoknak kínálhatnak megoldásokat, a mikrofinanszírozásban való részvételük nehezen indokolható, hiszen az ő pozíciójukból a finanszírozottak helyzetével való azonosulás nem várható el és nem is nagyon tapasztalható. A kockázati tőke és az ehhez nagyon közel álló ún. mezzanine finanszírozás erőltetése sem szolgálja az érintettek érdekeit, sokkal inkább a finanszírozóknak lehet előnyös.

Az üzleti környezet fejlesztésétől sokat vár a Bizottság, talán túl sokat is. Kétségtelen, hogy az üzleti környezet elemeinek fejlesztése nélkül a vállalkozások hosszú távú életben maradási esélyei romlanak és a vállalkozásra való hajlandóság is gyengül. A gyors cégbejegyzés, az elektronikus számlázás rendszerének

elterjesztése stb. valóban javíthatja a keretfeltételeket, de nem teremt piacot. Különösen a mikrovállalkozások esetében még diszfunkcionálisan is működhet a rendszer, hiszen felelőtlen vállalkozás alapításra csábíthatnak a laza feltételek, veszélyeztetve a családok korábbi megtakarításait. Ezzel összefüggésben kell utalni arra, hogy az SBA kimondottan elő kívánja segíteni az önfoglalkoztatás minél szélesebb körű elterjedését. A hazai tapasztalatok itt is óvatosságra intenek. A 90-es évek elejének nagy privatizációs és ezzel együtt gyárbezárási hulláma sok százezer kényszervállalkozót szült, valódi vállalkozói képességet és vállalkozásra való hajlandóság nélkül. Ezek egy része időközben tönkre ment, de különösen most, a globális válság körülményei között újra jelentős számban kényszerülnek volt munkavállalók arra, hogy önfoglalkoztatóként kipróbálják magukat. A Bizottság dokumentuma úgy tűnik, ebből a kényszerből kíván, ha nem is bevallottan, erényt kovácsolni. A szakirodalomban könyvtáryi anyag áll rendelkezésre arról, milyen személyiségjegyek tesznek valakit alkalmassá a vállalkozásra. Szerintem a közösségi programok megfogalmazásánál is tekintettel kellene lenni ezekre.

A Bizottság intézkedéscsomagja a közbeszerzést illetve ezen keresztül az EU-n kívüli közbeszerzési piacokhoz való hozzáférést, egyfajta csodaszerként tekinti. A legtöbb tervezett intézkedés és a legtöbb elvárás ehhez fűződik. Nem tagadva a Bizottság jó szándékát és figyelembe véve a közbeszerzési piacokhoz való hozzáférés nehézségeit a kkv szektor számára, érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a hazai és nemzetközi tapasztalatok is arra utalnak, hogy a közbeszerzés a korrupció egyik melegágya. Természetesen mondhatjuk azt, hogy ha már létezik, akkor tényleg fontos, hogy a kkv szektor szereplői minél jelentősebb részt hasíthassanak ki maguknak a közbeszerzési piacokból. Ugyanakkor fontos azt is leszögezni, hogy az elvi lehetőség még nem jelenti a lehetőségek tényleges kihasználását. A fejlett, nagy hagyományokkal rendelkező Nyugat-európai országok cégeinek lényegesen jobb esélyei vannak más országok, így hazánk közbeszerzési piacaira való tényleges belépésre. A nemzeti szabályozás megalkotásánál ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni.

A Small Business Act bevezető részében szinte meghatóan ecseteli a családi vállalkozásoknak a társadalmi szerepét és gazdasági jelentőségét. A rövid méltatás minden szavával egyet lehet érteni. Ehhez képest a későbbiekben gyakorlatilag nem esik szó konkrét formában a családi cégek helyzetének javítását célzó intézkedésekről. A felülvizsgálati anyag sem értékeli a hozzájuk kapcsolódó „teljesítményt”. Az alapidokumentum egy helyen a globális ellátási láncokba való bekapcsolódását kívánja előmozdítani a kkv szektornak. Ha csak erről van szó, akkor nem csodálkozhatunk azon, hogy a családi vállalkozásokra a szép szavakon túl nem maradt több energiája a dokumentum megszövegezőinek. Ismételtlen azt mondhatjuk, hogy a nemzeti szabályozást kézben tartókat semmilyen lényeges körülmény nem akadályozza abban, hogy a maguk szintjén komolyabban kezeljék a családi vállalkozások ügyét.

Az alapidokumentum és a felülvizsgálati anyag is kiemelt jelentőséget tulajdonít a gyorsan növekvő, innovatív vállalkozásoknak. Ezek száma és az összes vállalkozáson belüli aránya a kevésbé fejlett, volt szocialista tagállamokban, így hazánkban is, természetesen relatíve alacsony a fejlett, stabil piacgazdaságú országokéhoz képest. Ehhez a vállalkozói körhöz a hazai gazdaságpolitikusok és a gazdaságkutatók körében is, megítélésem szerint, az indokoltnál nagyobb várakozások kötődnek. Figyelembe kell vennünk, hogy ezen cégekre zömében idegen tulajdonban lévő tőkeerős nagyvállalatok és kockázati tőkebefektetők is vadásznak. Ennek következményeként általában rövid idő alatt az eredeti tulajdonosok elveszítik a kontrollt „gyermekük” felett és ami ennél is nagyobb baj, könnyen offshore területeken kötnek ki, megfosztván a hazai költségvetést a későbbi jelentősebb adóbevételektől. Másképpen fogalmazva a centrum-periféria viszony sajátos tükröződésével van dolgunk. Érdekes és érdekes lenne megvizsgálni, hogy ennek a vállalati körnek a szereplői illetve az egyszerű, hétköznapi kv-k teljes életciklusuk alatt átlagosan milyen mérleget produkálnak az államháztartással szemben, azaz mennyit fizetnek be különféle jogcímenek és mennyi transzfer jövedelemhez jutnak eközben. Összegezve tehát, a hátrányaink ledolgozásához fűződő reményeket érdemes lenne a fentiek figyelembe vételével is újragondolni.

Az SBA több helyen és több oldalról elemzi annak lehetőségét, hogyan lehet mások piacaira betörni. A szövegek, igazodva a főáramú megközelítéshez, az ún. szabadpiaci logika jól ismert argumentációjára építve, kizárólag az offenzív magatartást preferálják, miközben bármely versenyben a meglévő pozíciók védelme legalább annyira fontos, mint az újak megszerzése. A piacvédelem szinte szitokszónak számít ebben a megközelítésben. Szerény társadalomtudományi felkészültséggel is könnyen belátható, hogy ha a helyi piacokat nem foglalhatják el a nyilvánvalóan jobb kondícióban lévő külső versenytársak, akkor a helyi közösségek számára ennek a pusztán ténynek is pozitív társadalmi és gazdasági hozadéka van. Hazánkban és szerte a világon számos példa bizonyítja, hogy milyen gyorsan tudnak leépülni a korábban összetartó helyi közösségek, ha a lételemüket jelentő helyi tevékenységek és piacok külső ellenőrzés alá kerülnek. Ezekkel a „mellékhatásokkal” a célba vett külpiacon is természetesen kalkulálni kell. Egyáltalán nem biztos, sőt a tapasztalatok az ellenkezőjét igazolják, hogy az az áru, amely a helyiek által termelt helyett érkezik, minőségét tekintve jobb vagy legalább eléri a helyi, most kiszorított áru minőségét. Különösen az élelmiszerek esetében találkozhatunk bántó és felháborító példákkal. Az esetek jelentős részében a külső versenytársak termékei nem választékbővítő jelleggel jelennek meg a lokális piacokon, hanem agresszíven kiszorítják a helyi termékeket. A „verseny” nem a minőségi paraméterek mentén zajlik alapvetően, hanem a költségek externalizálásában való jártasság jelent versenyelőnyt. Furcsa módon, ez a globális verseny egyik jellemzője, ebben nem az adófizető helyiek élveznek előnyt saját hatóságaiknál, hanem az újonnan megjelenő idegen vállalkozások. Ebben a mechanizmusban is jól kitapinthatók a centrum-periféria viszonyrendszer

ismert jellegzetességei. Ezért fontos lenne, hogy a hazai szabályozás megfelelő hangsúlyt fektessen a helyi piaci pozíciók megőrzésére, és ezen keresztül a jövedelmek kiszivattyúzásának megakadályozására. Ha az értéklánc helyben, de legalábbis nem túl messze záródik, akkor a benne képződő jövedelem is itt csapódik le, miközben megnő az adófizetés valódi esélye. Álláspontom szerint, ha a támogatásokat a piaci pozíciók megőrzésére fordítják a nemzeti kormányok, itt természetesen főleg a volt KGST tagállamokra gondolok, akkor ez a tettük semmivel sem ítéhető meg negatívabban, mint ha idegen és bizonytalan piacra való behatolást igyekeznek ennek alternatívájaként támogatni. Hiszen az, akinek már sikerült helyben megvetnie a lábát és valós piaci igényeket tudott kielégíteni, társadalmi szempontból is felelősen cselekedett. Az ilyen magatartást az EU is, legalábbis a dokumentumaiban leírtak szerint, messzemenően támogatja. Ha a fentiekben említett értéket kívülről támadás éri, akkor a jogos önvédelem, akár támogatás igénybevételével is, ésszerűnek tekinthető és elfogadható.

Az idegen és bizonytalan piacokra való belépés az átlagosnál lényegesen kockázatosabb. Az SBA-ban több alkalommal is történik felhívás ennek a magatartásnak a követésére. Az így megnövekedett kockázatnak a díját saját erőből a kkv szektor szereplői általában nem tudják állni. Ennek egy részét az állam átvállalhatja, és erre az SBA is kínál megoldásokat. Elgondolkodtató, hogy mennyiben célszerű differenciálatlanul ilyen viselkedésre biztatni a kkv szektor valamennyi szereplőjét. Úgy gondolom, hogy legalább a hazai szabályozásban világossá kell tenni, hogy melyik az a szűk vállalkozói réteg, amely a külpiaci tevékenységben siker reményében részt vehet. A többieket nem célszerű megalapozatlanul efféle kalandra csábítani. A kutatók között is tisztázó jellegű vitákra van szükség ebben a kérdéskörben is. Önmagában nem tekinthetjük értéknek az exporttevékenységet. Csak akkor van értelme, ha valóban megvan minden anyagi és tárgyi feltétele és nettó jövedelem beáramlással párosul. Az EU Bizottság, amikor fájlalja, hogy az európai kkv-k mindössze 8 %-a számolt be exportból származó árbevételről, ez az érték a mikrovállalkozások esetében 7 %, ami jelentősen elmarad a nagyvállalatokat jellemző 28%-tól, és a kkv-k az általuk felhasznált anyagoknak mindössze 12 %-át szerzik be külföldről, világosan kinyilvánítja, hogy számára határ a csillagos ég. Bár tudomásom szerint nem létezik olyan objektív viszonyítási alap, amely támpontot nyújtana arra vonatkozólag, hogy milyen szintű exporttevékenység kívánatos, elfogadható vagy ésszerű, a Bizottság a fenti mondatokkal a kkv szektort újfent egységként kezelve, megfeddi alacsony exportteljesítménye miatt. A használható programok kidolgozásához itt is azt ajánlhatjuk, hogy készüljön mélyre hatoló, kifinomult elemzés az exportorientációt illetően, szektor-, régió-, és tevékenység specifikusan. Vagyis abban a szellemben, ahogyan az SBA-ban a Bizottság maga is kívánatosnak tartja a kkv szektor kezelését.

A fentiekhez kapcsolódóan meg kell jegyezni, hogy nem érezhető a Bizottság anyagaiban ágazati megközelítés. Anélkül nehéz elképzelni egy komplett kontinenst, hogy annak vezető intézményei, felelős döntéshozói valamint az ott

élő emberek ne rendelkeznének konszenzuson alapuló, világos és nyilvánosan vállalt identitással és jövőképpel. Ebből levezetve léteznie kell(ene) a gazdaság szerkezetére vonatkozó átfogó elképzelésnek is, amely bizonyos mozgósító erővel bír. A Small Business Act-ből ennek meglétét én nem tudtam kiolvasni. A kis- és középvállalati szektor számára pedig jól jönne egy világosabb iránymutatás. Különösen fontos lenne az ilyen fajta iránytű a kevésbé fejlett, zömében újonnan csatlakozott tagországok kisvállalkozói számára. A bizottsági anyagban megfogalmazott hálózatosodási és klaszteresedési elvárásoknak is könnyebben lehetne megfelelni. Azon túl, hogy ezek a fogalmak még a hazai kkv szektor szereplőinek nagyobb része számára idegenül hangzanak, a hálózatok és klaszterek értelmét adó tevékenységek megjelölése egyszerűbb lenne elfogadható és elfogadott nemzeti és uniós szintű struktúra politikák ismeretében. Ha elfogadjuk, hogy az unió ezeket a folyamatokat felülről is kívánja ösztönözni, holott lényegüket tekintve alulról építkező szerkezetekről van szó, akkor a struktúra politikával szemben sem lehetnek komoly kifogásaink. Az EU jövőbeni gazdasági szerkezetére vonatkozó elképzeléseknek a nyilvánossága azért is fontos(lenne), mert ennek hiányában a közösség polgárai és vállalkozásai számára is úgy tűnik, hogy különösen a WTO tárgyalások keretei között, olyan alkuk kötődnek a hátuk mögött, amelyek nem az érdekeiket szolgálják. Ilyen egyebek mellett a hazánkat is súlyosan érintő cukorkvóták kérdése, amely a gyárak bezárásával igen nagyszámú beszállító kkv fő piacát is megszüntette. Nem érdekiünk, hogy az ilyenféle demokrácia deficitek hordaléka a mi kis- és középvállalkozóinkra hulljon vissza.

5 Érdekeink a kkv politika újraformálásában

A Small Business Act illetve az annak felülvizsgálatát célzó dokumentum áttekintése megerősítette azt a meggyőződésemet, hogy a kevésbé fejlett tagországoknak elemi érdeke, hogy egymással előzetesen egyeztetve, megpróbálják az unió kis- és középvállalati politikáját erőteljesen befolyásolni. Figyelembe véve az SBA keretében megfogalmazott prioritásokat, számomra úgy tűnik, hogy azok nagyrészt a fejlett országok egyébként is erős, főleg középvállalkozásai számára kínálnak további kitérési lehetőségeket. Számukra akár a multivá válás is reális alternatívának tűnhet. A kkv szektornak éppen ez a szegmense hiányzik legjobban a volt szocialista országokban. Az a gondolkodásmód és az a felkínált fejlődési pálya, amely a dokumentumokból kiolvasható, ennek a körnek szól alapvetően, még akkor is, ha ez nem kerül világosan kifejtésre. A felzárkózni kívánó országok vállalkozói és döntéshozói nem kerülhetik el annak az őszinte, itthon és az EU szintjén is konfliktusokkal járó végiggondolását, hogy milyen reális fejlődési útirányok azok, amelyek valódi kitérést kínálhatnak számukra. A fejlett országok mintáinak szolgálása biztosan nem tartozik a követendő útirányok közé. Az egyetemi illetve akadémiai

szféra is ki kell, hogy vegye a részét a közös gondolkodásból, reményeim szerint példát mutatva arra, hogy képesek vagyunk olyan használható modellek kidolgozására, amelyek tényleges felemelkedéssel kecsegtetnek. Ez a gondolkodási folyamat az ERENET kerekasztal úttörő jellegű tevékenységével tavaly elkezdődött.

Felhasznált irodalom:

- [1] „Gondolkozz előbb kicsiben!” – Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag: „Small Business Act” című bizottsági közlemény, COM(2008) 394 végleges, 2008.06.25.
- [2] Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felülvizsgálata, COM(2011) 78 végleges, 2011.02.23.
- [3] „A Közösség Lisszaboni programjának végrehajtása – Modern kkv-politika a növekedésért és a foglalkoztatásért” - COM(2005) 551 végleges, 2005.11.10.
- [4] „A Small Business Actról készített hatásvizsgálat” (Impact Assessment on the SBA), SEC(2008) 2101.
- [5] Az EU-s kkv-k 2007-es felmérése (2007 Observatory of EU SMEs).
- [6] „Egységes piac a 21. századi Európa számára”, COM(2007) 724 végleges, 2007.11.20.
- [7] „Közös bevándorláspolitikai Európa számára: elvek és eszközök”, COM(2008)359 végleges, 2008.6.17.
- [8] „Az üzleti kudarc miatti megbélyegzés ellen – az újrakezdés politikájáért” – A lisszaboni növekedési és foglalkoztatási partnerség megvalósítása”, COM(2007) 584 végleges, 2007.10.5.
- [9] „Modellek a kkv-k aránytalan adminisztratív terheinek csökkentésére” (Models to Reduce the Disproportionate Regulatory burden on SMEs”) szakértői csoport 2007. májusi jelentése.
- [10] Az élethosszig tartó tanulás kulcskompetenciáiról kiadott bizottsági ajánlás, 2006.12.18.
- [11] „Az Európa 2020 keretei közötti intelligens növekedéshez hozzájáruló regionális politika” című közlemény, COM(2010) 553.
- [12] Az „Intelligens szabályozás az Európai Unióban” című közlemény, COM(2010) 543.
- [13] Simon,H.(2010) Rejtett bajnokok a 21. században. Ismeretlen világpiaci vezetők sikeres stratégiái. Leadership, Fertőhomok.
- [14] Csath,M.(2004) Stratégiai tervezés és vezetés a 21. században. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

- [15] Kállay, L–Imreh,Sz:A kis- és középvállalkozás-fejlesztés gazdaságtana. Aula, Budapest, 2004.
- [16] Borbás,L(2011) Comments ont he Review of the „Small Business Act for Europe”. A Hungarian viewpoint. 9th MEB International Conference Proceedings pp.229-237., Budapest.
- [17] Borbás,L-Kadocsa,Gy(2010): Possible ways for improving the competitiveness of SMEs.A Central-European approach. 8th MEB International Conference, Budapest.
- [18] Horváthová,P.(2009) The Talent Management and its Usage at Human Resources Management in Enterprises. International Periodical Research Bulletin "Prospectives of Innovations, Economics and Business". Prague: PIEB, 2009, Volume 3, pp.76-79.
- [19] Maková,K.(2008) Development of Employment in the European Union in the View of Lisabon and Stockholm Aim. In Medzinárodná vedecká konferencia „Lisabonská stratégia pre rast a zamestnanost”. Banská Bystrica, 2.10.2008. ISBN 978-80-969535-9-2.
- [20] Mikusová,M(2008):Knowledge in Enterprise: The Role and Performance Measurement. In: IOCBM 2008. Boca Raton, Florida: Universal Publishers, 2008, pp.318-329
- [21] Mikušová, M(2004).: The System of Business Performance Measurement in the New Economic Environment. ECON 03'. Ostrava: Technical University of Ostrava, Faculty of Economics, 2004, Vol. 10, no. 1, p. 316-321. ISSN 0862-7908, ISBN 80-248-0479-4.
- [22] Vokounova,D(2003): Marketingovy prieskum ako dolezity zdroj informacii. Marketing v politike. Bratislava. pp. 54-68. ISBN 80- 225-1767-4.
- [23] Mustafa,A.–Michelberger,P.(szerk.): Vállalkozás és működése. INOK Budapest, 2005.
- [24] <http://erenet.org/declar/gyor.pdf>
- [25] http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/docs/charter_hu.pdf
- [26] http://ec.europa.eu/enterprise/admin-burdens-reduction/home_en.htm
- [27] http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/analysis/observatory_en.htm
- [28] http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/docs/sba_consultation_report_final.pdf

- [29] http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/survey/eurobarometer_intro.htm
- [30] http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/docs/SME_public_procurement_Summary.pdf
- [31] <http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/>
- [32] http://ec.europa.eu/solvit/site/index_en.htm
- [33] http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm
- [34] http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/implementation/files/sba_imp_en.pdf
- [35] http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/fighting-late-payments/index_en.htm
- [36] http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/public-procurement/index_en.htm
- [37] <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/entrepreneurship/sme-week>
- [38] http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/ambassadors/index_en.htm
- [39] http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/leg/index_en.htm
- [40] http://ec.europa.eu/agriculture/fin/index_en.htm
- [41] <http://www.euractiv.hu/vallalkozasok/hirek/mentori-rendszer-a-ni-vallalkozoknak-003197>
<http://bullafina.com/video/videos/ycHzE7xEUJA/1/2/csath/MMV-Konferencia-1---Dr.-Csath-Magdolna:-a-KKV-kutat%C3%A1sok-tapasztalatai>
- [42] www.agromonitor.hu. A családi gazdaságokat és a helyi piacokat kell támogatni. Interjú Ángyán József államtitkárral. 2010.12.20.

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században
Budapest, 2011.